

IMPACTUL PSIHOSOCIAL AL INCLUZIUNII COPIILOR CU CERINȚE EDUCATIONALE SPECIALE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREȘCOLAR

*Liliana Georgiana Tănase, prof. inv. preșc.
Grădinița nr. 245, București, drd.*

PSYCHOEMOTIONAL IMPACT AND INCLUSION OF CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION

*Liliana Georgiana Tănase, preschool teacher;
Kindergarten nr 245 from Bucharest, PhD candidate
ORCID:0009-0009-6620-9169
lilianag.tanase@yahoo.com*

CZU: 373.2:376

DOI: 10.46727/c.v1.24-25-03-2023.p291-296

Abstract. Inclusion of children with Complex Educational Needs (CES) in preschool education is an important and topical subject. Children with CES may have a variety of educational needs, including learning difficulties, autism spectrum disorders, or mental health problems. In this sense, preschool teachers must be prepared to provide additional and personalized support for each child with CES, so they can be effectively included in the learning process. These children may be more sensitive to stimuli and new situations, which can lead to anxiety and fear. To help these children feel safe, teachers must create a safe and comfortable environment in the preschool class and offer additional opportunities to become familiar with the learning environment. It is also important to provide positive feedback and emotional support during times of anxiety or fear.

Keywords: anxiety, disorders, development, adaptation, inclusion, interaction, regional integration.

Incluziunea copiilor cu CES (Cerințe Educaționale Speciale) în învățământul preșcolar reprezintă un subiect important și de actualitate. Copiii cu CES pot prezenta o varietate de nevoi educaționale, inclusiv dificultăți de învățare, tulburări de spectru autist sau probleme de sănătate mentală. În acest sens, profesorii din învățământul preșcolar trebuie să fie pregătiți pentru a oferi sprijin suplimentar și personalizat pentru fiecare copil cu CES, astfel încât să poată fi incluși în procesul de învățare în mod eficient.

Incluziunea copiilor cu Cerințe Educaționale Speciale (CES) este un aspect esențial al educației, iar aceasta începe încă din primii ani. Grădinițele sunt primul loc în care copiii încep să învețe, să crească și să socializeze cu alți copii. Constantin Păunescu și Ionel Mușu (1997) consideră că „procesul adaptării constituie o acțiune complexă care, pe baza anumitor funcții și strategii, generează o fuziune esențială între elementele sistemului personalității și elementele sistemului social, determinând o dinamică de dezvoltare și de proces simultan și reciproc”. Din punct de vedere psihopedagogic, integrarea, legată mai ales de munca educativă și de viața socială, de evoluția unor fenomene aflate sub influența mediului socioeconomic, se constituie ca un indicator pozitiv al activității educative și de evoluție a unor fenomene sociale [6, p.363].

Prin urmare, este crucial să ne asigurăm că și copiii cu CES sunt incluși în grădinițe, împreună cu ceilalți copii, pentru a promova dezvoltarea lor socială și emoțională. Incluziunea copiilor cu CES în grădinițe are mai multe beneficii. În primul rând, oferă oportunitatea pentru copiii cu CES de a interacționa cu ceilalți copii, de a învăța de la ei și de a dezvolta abilități sociale. În al doilea rând, ajută la eliminarea stigmatizării asociate cu dizabilitățile și promovează o atitudine înțelegătoare și acceptantă față de indivizii cu CES. În al treilea rând, incluziunea ajută la crearea unei senzații de apartenență printre copiii cu CES, făcându-i să se simtă valorizați și respectați. În cele din urmă, ajută la îmbunătățirea rezultatelor academice pentru copiii cu CES,

deoarece aceștia beneficiază de expunerea la un mediu de învățare structurat și la un curriculum adaptat nevoilor lor individuale.

Cu toate acestea, incluziunea copiilor cu CES în grădinițe prezintă și câteva provocări. Una dintre provocările principale este lipsa de resurse, cum ar fi personalul calificat, echipamentele și facilitățile, pentru a sprijini nevoile individuale ale copiilor cu CES. O altă provocare este lipsa de cunoștințe și de conștientizare printre profesori și alte cadre didactice cu privire la diferitele tipuri de dizabilități și modurile adecvate de sprijinire a copiilor cu CES. În cele din urmă, pot exista rezistențe din partea părinților și a altor actori implicați care pot să nu înțeleagă beneficiile incluziunii sau pot avea preocupări cu privire la siguranța sau bunăstarea copilului lor.

De asemenea, este important să abordăm concepțiile greșite și miturile legate de integrarea copiilor cu CES în grădinițe. Unii părți interesate pot crede că integrarea nu este fezabilă sau că ar putea compromite educația și siguranța copiilor cu dezvoltare tipică. Cu toate acestea, cercetările au arătat că integrarea poate fi benefică pentru toți copiii și că este un drept uman pentru copiii cu CES să fie incluși în medii educaționale generale.

Pentru a asigura o incluziune de succes a copiilor cu CES în grădinițe, pot fi folosite mai multe strategii. În primul rând, este esențial să se ofere resurse adecvate, cum ar fi personal specializat, echipamente și facilități, pentru a susține nevoile individuale ale copiilor cu CES. Acest lucru poate implica formarea învățătorilor și a altor membri ai personalului pentru a lucra cu copiii cu CES, adaptarea curriculumului pentru a răspunde nevoilor lor și furnizarea de echipamente și facilități specializate pentru a susține procesul de învățare. În al doilea rând, este crucial să se promoveze o atitudine pozitivă față de incluziune printre toți cei implicați, inclusiv părinți, învățători și alți membri ai personalului. Aceasta poate fi realizată prin campanii de conștientizare, programe de formare și strategii de comunicare care promovează înțelegerea și acceptarea persoanelor cu CES. În cele din urmă, este important să se stabilească politici și proceduri clare pentru includerea copiilor cu CES, inclusiv protocoale pentru identificarea, evaluarea și sprijinirea copiilor cu CES, precum și pentru monitorizarea progresului lor.

Aceștia pot fi mai sensibili la stimuli și la situații noi, ceea ce poate duce la anxietate și frici. Pentru a ajuta acești copii să se simtă în siguranță, profesorii trebuie să creeze un mediu sigur și confortabil în clasa de preșcolari și să ofere oportunități suplimentare pentru a se familiariza cu mediul de învățare. De asemenea, este important să ofere feedback pozitiv și sprijin emoțional în momentele de anxietate sau frică.

Prin urmare, este important să recunoaștem că incluziunea copiilor cu CES în grădinițe este doar începutul unei călătorii pe termen lung către includere și echitate. Pe măsură ce copiii cu CES avansează către niveluri superioare de educație, pot întâlni noi provocări și obstacole care necesită sprijin și intervenție suplimentară. În plan practic, o persoană cu dizabilitate poate dezvolta relații spontane, dar și regulate, cu un număr mare de semeni, în funcție de preferințele și interesele sale, fiind, la rândul ei, acceptată și valorizată ca membru al anturajului respectiv. Adaptarea psihosocială se bazează pe faptul că persoana în dificultate se poate folosi în mod neîngrădit de toate facilitățile create [3, p.230].

Prin urmare, este important să avem o abordare holistică și pe termen lung a includerii, care să asigure că toți copiii cu CES sunt incluși în toate aspectele societății și au acces la aceleași oportunități ca și colegii lor cu dezvoltare tipică.

Integrarea copiilor cu CES în grădinițe este un proces complex și provocator care necesită colaborarea și cooperarea tuturor părților implicate. Prin furnizarea de resurse adecvate, instruire și campanii de conștientizare, și prin adoptarea unei abordări flexibile și individualizate a includerii, putem asigura că toți copiii, indiferent de abilitățile lor, primesc sprijinul și îngrijirea de care au nevoie pentru a prospera și a-și atinge întregul potențial. În plus, prin promovarea unei culturi a includerii și echității, putem crea o societate mai bună și mai inclusivă pentru toți.

Pentru a asigura o incluziune reușită a copiilor cu nevoi educaționale speciale în grădinițe, există câțiva factori cheie care trebuie luați în considerare. Acestea includ furnizarea de resurse și suport adecvat, implementarea de strategii de predare eficiente și stabilirea de parteneriate colaborative între părțile interesate. Educația, grație caracterului prospectiv, nu doar se adaptează la specificul schimbărilor sociale, dar și pregătește condițiile pentru apariția acestor schimbări, modelează prin acțiunile de azi esența societății viitoare. [7, p.5]

Unul dintre factorii cei mai critici pentru incluziune reușită este furnizarea de resurse și suport adecvat. Aceasta include accesul la echipamente și facilități specializate, cum ar fi tehnologia de asistență și camere senzoriale, precum și sprijinul din partea profesioniștilor, cum ar fi terapeuții și psihologii educaționali. În plus, fondurile trebuie alocate pentru a asigura că grădinițele au niveluri suficiente de personal și că profesorii au acces la o pregătire și dezvoltare profesională pentru a-și îmbunătăți cunoștințele și abilitățile în lucrul cu copiii cu nevoi educaționale speciale.

Un alt factor esențial pentru o incluziune reușită este implementarea de strategii de predare eficiente care să răspundă nevoilor tuturor copiilor, indiferent de abilitățile lor. Aceasta implică adaptarea curriculumului pentru a satisface nevoile individuale ale copiilor cu nevoi educaționale speciale, furnizarea de instruire și evaluare diferențiate și utilizarea unei varietăți de metode și materiale didactice pentru a susține diferite stiluri de învățare.

Parteneriatele colaborative între părțile interesate, inclusiv părinții, profesorii, furnizorii de îngrijire medicală și terapeuții, sunt, de asemenea, cruciale pentru incluziune reușită. Lucrând împreună, părțile interesate pot asigura că copiii cu nevoi educaționale speciale primesc sprijinul și îngrijirea necesare, că se dezvoltă și implementează planuri educaționale individualizate și că progresul este monitorizat și evaluat în mod regulat.

Deși integrarea copiilor cu nevoi educaționale speciale în grădinițe prezintă numeroase provocări, este un pas necesar în crearea unei societăți mai incluzive și echitabile. Prin furnizarea de resurse și suport adecvat, strategii de predare eficiente și parteneriate colaborative, putem asigura că copiii cu nevoi educaționale speciale primesc educația și îngrijirea de care au nevoie pentru a-și atinge întregul potențial.

Totodată, copiii cu CES pot avea probleme de încredere în sine sau pot fi afectați emoțional de stresul din viața lor cotidiană. Profesorii trebuie să ofere sprijin emoțional individualizat pentru fiecare copil, astfel încât să poată dezvolta o încredere mai mare în sine și să fie capabili să gestioneze emoțiile lor. Acest sprijin poate fi oferit prin discuții individuale, prin crearea unui mediu care să le permită copiilor să-și exprime emoțiile și prin dezvoltarea unor activități care să încurajeze copiii să își dezvolte abilitățile sociale și emoționale.

În cercetările prezentate de F. Golu (2009) se analizează faptul că a-l pregăti pe copil pentru școală nu înseamnă a-l învăța mai devreme să scrie, să citească, să socotească, ci presupune a-l pregăti pentru o nouă modalitate de dobândire a unor cunoștințe și experiențe, a-l ajuta să atingă o stare de disponibilitate pentru activitatea de învățare, stare psihologică pozitivă necesară debutului școlar. [4, p. 216]

Integrarea copiilor cu nevoi educaționale speciale în grădinițe este esențială pentru promovarea echității și justiției sociale în educație. Cu toate acestea, realizarea unei includeri de succes necesită asigurarea resurselor și suportului adecvat, implementarea de strategii didactice eficiente și stabilirea de parteneriate colaborative între părți interesate. Deși incluziunea poate fi însoțită de provocări, acestea pot fi depășite prin abordarea flexibilă și individualizată care ia în considerare nevoile și abilitățile unice ale fiecărui copil. În cele din urmă, lucrând împreună, putem crea o societate mai incluzivă și echitabilă care valorizează diversitatea și promovează bunăstarea tuturor copiilor, indiferent de abilitățile lor. Succesul instruirii și educării acestor categorii de copii este asigurat de pregătire școlară și în mare măsură de calitatea acesteia. [2, p.96]

Este important de menționat că beneficiile incluziunii se extind dincolo de sala de clasă. Atunci când copiii cu nevoi educaționale speciale sunt incluși în grădinițe, aceștia au oportunitatea de a dezvolta prietenii și conexiuni sociale cu colegii lor dezvoltare tipici. Acest lucru poate promova un sentiment de apartenență, stima de sine și bunăstare, care sunt cruciale pentru dezvoltarea lor generală și a rezultatelor lor de viață.

În plus, incluziunea poate promova, de asemenea, atitudini pozitive față de persoanele cu dizabilități în societate în ansamblu. Atunci când copiii sunt expuși la persoanele cu nevoi educaționale speciale încă dintr-o vârstă fragedă, aceștia sunt mai predispuși să dezvolte empatie, înțelegere și acceptare față de persoanele cu dizabilități. Acest lucru poate promova o cultură a incluziunii și diversității care valorizează și respectă indivizii de toate abilitățile.

Este important să recunoaștem faptul că integrarea copiilor cu nevoi educaționale speciale în grădinițe nu este un eveniment unic, ci mai degrabă un proces continuu care necesită evaluare și ajustare constantă. Pe măsură ce copiii se dezvoltă și nevoile lor se schimbă, suportul și intervențiile de care au nevoie pot necesita și ele modificări. Prin urmare, este important să avem o abordare dinamică și receptivă a includerii care ia în considerare evoluția nevoilor fiecărui copil.

Mai mult, ei pot avea dificultăți în a se adapta la schimbări sau la situații noi. Profesorii trebuie să ofere suport suplimentar pentru acești copii în procesul de adaptare la mediul de învățare și la interacțiunea cu ceilalți copii. Acest sprijin poate fi oferit prin crearea unor rutine clare și structurate, prin comunicarea cu părinții și prin dezvoltarea unor activități care să le permită copiilor să se familiarizeze cu mediul de învățare.

În final, este important să recunoaștem că integrarea nu este doar o chestiune de politici și practici, ci și de atitudini și valori. Ea necesită o schimbare în percepțiile noastre asupra indivizilor cu CES de la o abordare bazată pe deficiențe la una bazată pe punctele lor forte. Aceasta înseamnă să ne concentrăm asupra abilităților, talentelor și intereselor unice ale fiecărui copil și să le oferim oportunități pentru a le dezvolta și a le demonstra punctele lor forte. De asemenea, înseamnă recunoașterea contribuțiilor pe care indivizii cu CES le pot aduce societății și promovarea participării lor deplină și implicarea lor în toate aspectele vieții.

În concluzie, incluziunea copiilor cu CES în grădinițe este un pas crucial spre crearea unei societăți mai incluzive și echitabile. Aceasta necesită furnizarea de resurse și sprijin adecvate, strategii de predare eficiente și parteneriate colaborative între părți interesate. Cu toate acestea, necesită și o schimbare în atitudinile și valorile noastre față de indivizii cu CES, de la o abordare bazată pe deficiențe la una bazată pe punctele lor forte. Lucrând împreună, putem crea o societate mai incluzivă și diversă care valorează și respectă indivizii cu toate abilitățile.

N.Mitrofan (1997) definește vârsta preșcolară ca vârsta când copii intră în posesia unor importante achiziții (cunoștințe și abilități) ce pot fi analizate multiaxial. Aceste axe constituie „structura de rezistență” al întregului profil psihocomportamental al copilului, conferindu-i acestuia posibilități de adaptare specifică la condițiile solicitante ale mediului și relevând potențialul necesar către procesul de școlarizare. [5, p17-18] I. Chiriac și V. Chivu (1977) definesc drept domenii de bază ale dezvoltării copilului preșcolar : domeniul motor, domeniul cognitiv, domeniul verbal și domeniul socio-afectiv. P. Jelescu, R. Jelescu (2005), în cercetările lor de diagnosticare a copiilor preșcolari, relevă necesitatea studierii sferei cognitive și relațional-sociale necesară pentru debutul școlar

Incluziunea copiilor cu CES în grădinițe nu este doar o obligație legală și morală, ci și o responsabilitate socială. Ca societate, avem datoria de a ne asigura că fiecare copil are acces la sprijin, resurse și educație de care au nevoie pentru a-și atinge întregul potențial, indiferent de abilitățile lor. Incluziunea nu este doar despre satisfacerea nevoilor copiilor cu CES, ci și despre promovarea unei culturi a diversității și a acceptării care valorizează și respectă contribuțiile unice ale fiecărui individ.

Prin urmare, este esențial să continuăm să pledăm pentru drepturile copiilor cu CES și să lucrăm spre crearea unor grădinițe incluzive care să le ofere sprijinul și educația de care au nevoie pentru a reuși. Aceasta include asigurarea alocării de fonduri și resurse pentru susținerea includerii, accesul profesorilor la o formare și dezvoltare profesională adecvate și stabilirea de parteneriate colaborative între părțile interesate.

Incluziunea copiilor cu nevoi speciale în grădinițele de copii este un proces complex și provocator, dar este și un pas necesar spre crearea unei societăți mai incluzive și echitabile. Prin colaborarea și adoptarea unei abordări bazate pe punctele tari, putem asigura că copiii cu nevoi speciale primesc educația și sprijinul necesar pentru a-și atinge întregul lor potențial.

În cele din urmă, incluziunea nu este doar despre accesul la educație, ci și despre promovarea bunăstării sociale și emoționale a copiilor cu nevoi speciale. Când acești copii sunt incluși în grădinițe, au ocazia să dezvolte relații semnificative cu colegii lor, ceea ce poate duce la creșterea abilităților sociale și a stimei de sine. De asemenea, sunt mai susceptibili să fie expuși la o gamă mai largă de experiențe și oportunități, ceea ce poate să le lărgescă orizonturile și să le mărească înțelegerea lumii.

În plus, includerea poate avea, de asemenea, un impact pozitiv asupra comunității mai largi. Când copiii cu nevoi speciale sunt incluși în grădinițe, sunt văzuți ca membri valoroși ai societății care au contribuții unice de adus. Acest lucru poate ajuta la ruperea stereotipurilor și la promovarea unei culturi de acceptare și includere care valorizează diversitatea și recunoaște valoarea fiecărui individ.

În concluzie, integrarea copiilor cu nevoi speciale în grădinițe este un proces complex și provocator care necesită asigurarea de resurse și sprijin adecvat, strategii didactice eficiente și colaborarea dintre diferite părți interesate. Cu toate acestea, beneficiile includerii se extind dincolo de sala de clasă și au potențialul de a promova o societate mai incluzivă și echitabilă, care valorizează diversitatea și respectă indivizii cu toate abilitățile lor. Este responsabilitatea noastră colectivă să ne asigurăm că fiecare copil are acces la sprijin, resurse și educație de care au nevoie pentru a-și atinge întregul potențial, iar includerea este un pas critic în atingerea acestui obiectiv.

Incluziunea copiilor cu CES în grădinițe este esențială pentru a promova dezvoltarea lor socială și emoțională și rezultatele academice. Cu toate că pot exista provocări asociate cu integrarea, acestea pot fi depășite prin furnizarea de resurse adecvate, formare și campanii de conștientizare. Lucrând împreună, toți cei implicați pot asigura că copiii cu CES sunt incluși în grădinițe, împreună cu colegii lor, și că primesc sprijinul și îngrijirea necesare pentru a-și atinge întregul lor potențial.

Totodată, este important de remarcat faptul că integrarea copiilor cu CES în grădinițe nu este benefică doar pentru copiii cu CES, ci și pentru colegii lor fără dizabilități. Prin integrare, copiii fără dizabilități pot dezvolta o simțire de empatie, înțelegere și acceptare față de persoanele cu CES. Aceasta poate promova o cultură școlară pozitivă și inclusivă.

În plus, este crucial să se sublinieze rolul părinților în procesul de integrare. Părinții joacă un rol vital în apărarea intereselor copiilor lor și în asigurarea satisfacerii nevoilor individuale ale acestora. Prin urmare, este important să se stabilească canale de comunicare deschise și transparente între părinți și profesori pentru a asigura că părinții sunt implicați în procesul de integrare și pot oferi feedback cu privire la progresul copilului lor.

În concluzie, integrarea copiilor cu CES în grădinițe este un aspect vital al educației care promovează dezvoltarea socială, emoțională și academică. Cu toate că integrarea poate fi asociată cu anumite provocări, acestea pot fi depășite prin asigurarea de resurse adecvate, formare și campanii de conștientizare. Prin colaborarea tuturor părților interesate, putem asigura că toți copiii cu CES sunt integrați în grădinițe, împreună cu colegii lor și primesc suportul și îngrijirea de care au nevoie pentru a-și atinge întregul lor potențial.

În învățământul preșcolar, este important ca profesorii să ofere un mediu sigur și susținător pentru copiii cu CES, astfel încât să poată dezvolta abilitățile sociale, emoționale și academice necesare pentru a fi pregătiți pentru școala primară.

Mai mult decât atât, este important să evidențiem faptul că integrarea nu este o abordare universală. Fiecare copil cu CES are nevoi și abilități unice care necesită suport și intervenții personalizate. Prin urmare, este esențial să adoptăm o abordare flexibilă și individualizată în ceea ce privește integrarea lor, care să ia în considerare nevoile și abilitățile fiecărui copil. Aceasta poate implica adaptarea curriculumului, furnizarea de echipamente și facilități specializate și colaborarea cu alți specialiști, cum ar fi terapeuții și furnizorii de îngrijire medicală.

BIBLIOGRAFIE

1. Danii A., Popovici D.V., Racu A. Intervenția psihopedagogică în școala incluzivă. Chișinău: „Univers Pedagogic”, 2007. p. 232. ISBN 978-9975-48-037-6
2. Gînu D. Importanța calității pentru dezvoltarea copilului. Chișinău: PRAG 3, 2007, 96 p.
3. Gherguț A. Educația incluzivă și pedagogia diversității. Iași: Polirom, 2016. 230 p
4. Golu F. Pregătirea psihologică a copilului pentru școală. Iași: Polirom, 2009. p.216 ISBN
5. Mitrofan N. Testarea psihologică a copilului preșcolar. În : Revista de psihologie școlară, vol. I, nr. 1/2008. București: Asociația Națională a Psihologilor Școlari, 2008. p. 14-18 ISSN
6. Păunescu C., Mușu I. Psihopedagogie specială integrată. Handicapul mental. Handicapul intelectual. București: Pro Humanitate, 1997. 363 p
7. Viorica Goras-Postica. Competența acțional-strategică. Chișinău, 2012, p. 5-6.